

ANTHONY DOERR

CETATEA
CUCULUI
DIN NORI

Traducere din engleză și note de
IULIA GORZO

HUMANITAS
fiction

*Bibliotecarilor de ieri,
de azi și din anii ce vor veni*

CONDUCĂTORUL CORULUI: Ce nume o să-i dăm cetății noastre?

PEISETAIROS: Vreun nume falnic, din Lacedemon... Să-i zicem Sparta...

EUELPIDE: Cum? Pe Heracles! Să-i zic cetate spartă? Eu n-aș vrea nici chiar pe pat o rogojină spartă!

PEISETAIROS: Atunci ce nume vreți?

CONDUCĂTORUL CORULUI: Să căutăm aici, la noi, în nouri, în văzduh, un nume, dar să fie mai pompos!

PEISETAIROS: Nu vrei „Cetatea Cucului-din-Nouri“?

Aristofan, *Păsările*, 414 î.Hr.¹

---

1. Aristofan, *Teatru*, în românește de Eusebiu Camilar și H. Mihăescu, Editura pentru Literatură și Artă, București, 1956.

PROLOG

*Pentru nepoata mea dragă,
în speranța că-ți va aduce sănătate
și lumină*

ARGOS

AL 65-LEA AN AL MISIUNII
ZIUĂ 307 ÎN SEIFUL 1

Konstance

O față de paisprezece ani stă cu picioarele încrucișate pe podeaua unei săli circulare. O claie de cârlionți îi încadrează capul; șosetele îi sunt pline de găuri. E Konstance.

În spatele ei, într-un cilindru translucid care se înalță la peste patru metri din podea până-n tavan, stă suspendată o mașinărie compusă din trilioane de fire aurii, nu mai groase decât un fir de păr omenesc. Fiecare filament e răsucit în jurul altora mii, într-o urzeală extraordinar de complicată. Pe alocuri, câte un mănunchi pulsează luminos la suprafața mașinăriei: când într-o parte, când în alta. E Sybil.

Altfel, în încăpere mai există un pat gonflabil, o toaletă ecologică, o imprimantă alimentară, unsprezece saci de Praf Alimentar și o bandă rulantă multidirecțională, de mărimea și forma unei anvelope auto, care se numește Premergător. Lumina vine de la niște diode dispuse circular pe tavan; nu se vede nici o ieșire.

Mai toată podeaua e acoperită cu aproape o sută de bucăți dreptunghiulare rupte de Konstance din saci goi de Praf Alimentar, pe care a scris cu cerneală făcută chiar de ea. Pe unele scrisul este înghesuit, pe altele apare câte un singur cuvânt. Pe una, de pildă, se pot citi cele douăzeci și patru de litere ale vechiului alfabet grec. Iar pe alta:

În mileniul premergător anului 1453, orașul Constantinopol a fost asediat de douăzeci și trei de ori, dar nici o armată n-a izbutit să treacă de zidurile sale de apărare.

Fata se apleacă și ia trei bucăți de hârtie din puzzle-ul care i se așterne în față. Mașinăria din spatele ei pâlpâie.

E târziu, Konstance, și n-ai mâncat nimic toată ziua.

— Nu mi-e foame.

Ce zici de niște rizoto gustos? Sau friptură de miel cu piure?
Ți-au rămas multe combinații de încercat.

— Nu, mulțumesc, Sybil.

Privește în jos la primul petic de hârtie și citește:

Cetatea Cucului-din-Nori, o bucată de proză pierdută a autorului grec Antoniu Diogene, care spune povestea călătoriei unui păstor într-un oraș celest utopic, a fost scrisă, probabil, către sfârșitul secolului I d.Hr.

Pe al doilea petic scrie:

Dintr-un rezumat bizantin al cărții, care datează din secolul al IX-lea, aflăm că se deschide cu un scurt prolog pe care Diogene i-l dedică unei nepoate suferinde, explicând că povestea care urmează nu e născocită de el, ci descoperită într-un mormânt din străvechiul oraș Tir.

Pe al treilea scrie:

Mormântul, îi povestește Diogene nepoatei, purta inscripția: *Eton a trăit 80 de ani ca om, un an ca măgar, un an ca biban de mare, un an ca cioară.* Diogene pretinde că ar fi găsit înăuntru o ladă de lemn pe care scria: *Străine, oricine ai fi, deschide asta, ca să te minunezi de ceea ce vei afla.* Deschizând lada, a dat peste douăzeci și patru de tăblițe de lemn de chiparos, pe care era scrisă povestea lui Eton.

Konstance închide ochii, îl vede pe scriitor coborând în bezna din morminte. Îl vede cercetând ciudata ladă la lumina torței. Diodele din tavan pălesc, albul pereților se îndulcește într-o nuanță chihlimbarie, iar Sybil spune:

În curând se face NeLumină, Konstance.

Fata pășește cu grijă printre bucățile de hârtie de pe podea și scoate de sub pat un sac gol. Rupe o bucată dreptunghiulară, folosindu-și dinții și degetele. Pune o linguriță de Praf Alimentar în imprimanta alimentară, apasă pe niște butoane, iar aparatul scuipe în bol câțiva stropi de lichid închis la culoare. Apoi, Konstance ia un mic tub de polietilenă, căruia i-a ascuțit vârful, dându-i formă de peniță, înmoaie tocul improvizat în cerneala improvizată, se apleacă peste peticul virgin și desenează un nor.

Apoi îl înmoaie iar.

Deasupra norilor desenează turnurile unui oraș, apoi păsări ca niște mici puncte, planând în jurul turlor. Camera se întunecă și mai mult. Sybil clipește.

Konstance, trebuie să insist să mănânci.

— Nu mi-e foame, Sybil, mulțumesc.

Ia un petic pe care e trecută o dată – *20 februarie 2020* – și-l așază lângă cel pe care scrie *Fila A*. În stânga pune apoi desenul cu orașul din nori. Preț de-o clipită, în lumina tot mai palidă, cele trei petice mai că par să se desprindă de la podea și să strălucească.

Konstance se lasă pe călcâie. N-a mai ieșit din acea încăpere de aproape un an.

UNU

STRĂINE, ORICINE AI FI,
DESCHIDE ASTA, CA SĂ TE MINUNEZI
DE CEEA CE VEI AFLA

Cetatea Cucului-din-Nori de Antoniu Diogene, Fila A

Manuscrisul lui Diogene măsoară treizeci pe douăzeci și doi de centimetri. Cum a fost ros de viermi și în bună măsură șters de mușgai, au fost recuperate doar douăzeci și patru de file, numerotate aici de la A la Ω. Toate în diverse stadii de deteriorare. Scrisul e îngrijit și înclinat spre stânga. Din traducerea din 2020 a lui Zeno Ninis.

...cât să fi mucezit tăblițele în ladă, în așteptarea unor ochi care să le citească? Nepoată scumpă, deși te vei îndoi fără doar și poate de adevărul întâmplărilor stranii pe care le istorisesc, n-am lăsat la o parte nici un cuvânt în transcrierea mea. Poate că în vremurile de demult oamenii chiar cutreierau pământul în chip de dobitoace, iar un oraș al păsărilor plutea în ceruri, între tărâmul oamenilor și cel al zeilor. Sau poate că păstorul și-a croit singur adevărul, ca toți zănaticii, așa că pentru el e purul adevăr. Dar haide să ne aplecăm acum asupra poveștii lui și singuri să judecăm de-a fost zdravăn la minte.

BIBLIOTECA PUBLICĂ DIN LAKEPORT

20 FEBRUARIE 2020
16:30

Zeno

Însoțește cinci elevi de clasa a cincea de la școala gimnazială la biblioteca publică printr-o perdea de ninsoare. E un octogenar într-un palton de stofă groasă, poartă ghete care se închid cu arici, pe cravata lui sunt desenați pinguini patinatori. Bucuria i-a crescut întruna în piept toată ziua, iar în această după-amiază, la ora 16:30, o zi de joi din luna februarie, privindu-i pe copiii care se înșiră pe trotuar în fața lui – Alex Hess cu capul lui de măgar din papier-mâché, Rachel Wilson cu o făclie de plastic, Natalie Hernandez trăgând după ea o boxă portabilă –, se simte aproape copleșit de emoție.

Trec pe lângă secția de poliție, pe lângă Departamentul Parcuri, pe lângă Agenția Imobiliară Eden's Gate. Biblioteca Publică din Lakeport e o clădire victoriană cu două etaje, ornamentată, cu fronton înalt, pe Lake colț cu Park, care a fost donată primăriei după Primul Război Mondial. Hornul i s-a strâmbat, burlanele s-au deformat, trei dintre cele patru ferestre din fața au crăpături lipite cu bandă adezivă. Peste ienupărul care flanchează aleea și peste cutia de retur pentru cărți, pictată ca să semene cu o bufniță, s-au așternut deja câțiva centimetri de zăpadă.

Copiii se avântă pe aleea din fața, sar pe verandă și bat palma cu Sharif, bibliotecarul de la secția pentru copii, care a ieșit afară ca să-l ajute pe Zeno pe scări. Sharif are căști verde-limetă în urechi, iar părul de pe brațe îi licărește de sclipici. Pe tricoul lui scrie ÎMI PLAC CĂRȚILE MARI, RECUNOSC.

Înăuntru, Zeno își șterge ochelarii aburiți. Pe biroul de la intrare sunt lipite inimioare de carton colorat, pe peretele din spate e înrămată o inscripție brodată: *Aici se răspunde la întrebări.*

Pe masa computerelor, spiralele screensaverelor șerpuiesc sincron pe toate cele trei monitoare. Între raftul cu cărți audio și două fotolii ponosite, apa dintr-un calorifer defect se scurge printre plăcile tavanului, picurând într-un coș de gunoi de douăzeci de litri.

Pic. Poc. Pic.

Puștii urcă val-vârtej la etaj, împrăștiind zăpadă peste tot în drum spre secția pentru copii, iar Zeno și Sharif își zâmbesc, auzindu-le pașii care se opresc în capul scării.

— Oau, se aude vocea Oliviei Ott.

— Aoleu, frățică, se aude vocea lui Christopher Dee.

Sharif îl ia pe Zeno de cot și urcă amândoi scările. Intrarea de la etaj a fost blocată de un panou de placaj vopsit în auriu, pe care e desenată o mică ușă boltită deasupra căreia Zeno a scris:

Ω ξένε, ὅστις εἶ, ἄνοιζον, ἵνα μάθης ἃ θαυμάζεις

Școlarii se bulucesc lângă panou, zăpada de pe geți și ghiozdane li se topește, toată lumea se uită la Zeno, iar Zeno așteaptă să-l prindă suflul din urmă.

— Toată lumea își aduce aminte ce scrie?

— Bineînțeles, spune Rachel.

— Ete na, zice Christopher.

Natalie se ridică pe vârfuri și urmărește cuvintele cu degetul.

— „*Străine, oricine ai fi, deschide asta, ca să te minunezi de ceea ce vei afla.*“

— Băi, să n-am ambiție, spune Alex, cu capul de măgar sub braț. Zici că intrăm în carte.

Sharif stinge lumina de pe scară, iar copiii se înghesuie în jurul ușitei luminate în roșu de semnul cu IEȘIRE.

— Gata? strigă Zeno, iar de cealaltă parte a placajului îi răspunde Marian, directoarea bibliotecii:

— Gata.

Unul câte unul, școlarii intră prin ușița arcuită în secția pentru copii. Rafturile, mesele și fotoliile puf care umplu de obicei spațiul au fost împinse la pereți, iar în locul lor stau treizeci de scaune pliante. Deasupra scaunelor, zeci de nori de carton îmbrăcați în sclipici atârnă legați cu fire de grinzile tavanului. În fața scaunelor e o mică scenă, iar în spatele scenei, pe o pânză întinsă pe tot peretele din fund, Marian a pictat un oraș în nori.

Turnuri aurii cu flamuri în vârf, în care se cască sute de ferestruici, se înalță în pâlcuri. În jurul turlor se rotesc stoluri dese de păsări – presuri mici și brune, vulturi mari, argintii, păsări cu lungi cozi arcuite sau altele, cu lungi ciocuri arcuite, păsări ale lumii și păsări ale imaginației. Marian a stins becurile din tavan, iar în bătaia unui singur reflector așezat pe un suport, norii sclipesc, păsările licăresc, iar turnurile par luminate dinăuntru.

— E... începe Olivia.

— ...mai tare decât am... zice Christopher.

— Cetatea Cucului-din-Nori, șoptește Rachel.

Natalie lasă jos boxa, Alex sare pe scenă, iar Marian strigă:

— Aveți grijă, s-ar putea ca vopsea să nu se fi uscat peste tot.

Zeno se așază pe un scaun din primul rând. De fiecare dată când clipește, o amintire îi freamătă pe sub pleoape: tatăl lui se aruncă în glumă într-un troian de zăpadă, o bibliotecară deschide sertarul unei cartoteci, într-un lagăr, un bărbat scrijelește litere grecești în praf.

Sharif le arată copiilor zona de culise, pe care o amenajase folosind ca paravan trei corpuri de bibliotecă, ticsită de costume și obiecte de recuzită. Olivia își pune pe cap o cască de latex, ca să pară cheală, Christopher trage până-n mijlocul scenei un dulăpior pentru microunde, pictat ca să pară un sarcofag de marmură, Alex se întinde să atingă un turn al orașului pictat, iar Natalie scoate un laptop din rucsac.

Telefonul lui Marian țârâie.

— A venit pizza, îi spune ea lui Zeno la urechea sănătoasă. Mă duc eu să le aduc. Vin într-o clipită.

— Domnule Ninis? Rachel îl bate pe Zeno pe umăr. Are părul roșcovan împletit în codițe și ochii mari și strălucitori. Dumneavoastră ați construit toate astea? Pentru noi?

Seymour

La un cvartal depărtare, într-un Pontiac Grand Am învelit în șapte centimetri de zăpadă, un băiat de șaptesprezece ani, cu ochi cenușii, pe nume Seymour Stuhlman, moșăie cu un rucsac în poală. E un rucsac mare, verde închis, marca JanSport, și conține două oale sub presiune Presto, ambele pline ochi cu rulmenți, cuie pentru tablă, un aprinzător și cinci sute treizeci și opt de grame dintr-un explozibil puternic, care se numește Composition B. Fire duble leagă interiorul fiecărei oale de capac, unde sunt branșate la circuitele unui telefon celular.

Într-un vis, Seymour trece pe sub copaci, îndreptându-se spre un pâlci de corturi albe, dar cu fiecare pas pe care-l face, poteca se mută, corturile se îndepărtează și îl copleșește o confuzie groaznică. Se trezește tresărind.

Ceasul de pe bord arată ora 16:42. Cât timp dormise? Cincisprezece minute. Cel mult douăzeci. Stupid. Neglijent. Stă în mașină de peste patru ore, i-au amorțit degetele de la picioare și simte nevoia să urineze.

Șterge aburii de pe interiorul parbrizului cu mâneca. Riscă și pornește o singură dată ștergătoarele, care curăță o bucată de zăpadă de pe geam. În față nu sunt parcate mașini. Nu e nimeni pe trotuar. Singura mașină din parcare cu pietriș din partea de vest e Subarul bibliotecarei Marian, îngropat în zăpadă.

16:43.

Cincisprezece centimetri înainte de lăsarea serii, se aude la radio, între treizeci și treizeci și cinci de centimetri în timpul nopții.

Inspiri până numeri la patru, reții până numeri la patru, expiri până numeri la patru. Îți aduci aminte lucruri pe care le știi. Bufnițele au trei pleoape. Ochiul lor nu sunt sferici, ci niște tuburi alungite. Sunt solitare.

Nu trebuie decât să intre tacticos, să ascundă rucsacul în colțul de sud-est al bibliotecii, cât mai aproape de sediul Agenției Imobiliare Eden's Gate, și să iasă tacticos. Să ia mașina și să se îndrepte spre nord, să aștepte ora 18, când se va închide biblioteca, să formeze numărul. Să aștepte preț de cinci sonerii.

Bum.

Simplu.

La ora 16:51, o siluetă într-o canadiană cireșie iese din bibliotecă, își trage gluga pe cap și curăță de zăpadă aleea din față cu o lopată. Marian.

Seymour oprește radioul mașinii și se lasă mai jos în scaun. Într-o amintire, are șapte sau opt ani, e la Nonficțiune Adulți, la categoria 598, iar Marian ia un ghid practic despre bufnițe de pe un raft de sus. Are o furtună de pistru pe obraji, miroase a gumă de mestecat cu scorțișoară, se așază lângă el pe un scaunel pe roțile. Îi arată pagini cu bufnițe în fața unor scorburii, bufnițe pe crengi, bufnițe zburând deasupra unor câmpuri.

Alungă amintirea. Cum spune Episcopul? *Un războinic cu adevărat implicat nu știe ce înseamnă vinovăția, frica sau remușcarea. Un războinic cu adevărat implicat devine suprauman.*

Marian curăță cu lopata rampa pentru cărucioare cu roțile, împrăștie niște sare, iese în Park Street și dispare în zăpadă.

16:54.

Seymour a așteptat toată după-amiaza ca biblioteca să se golească, și s-a golit. Deschide rucsacul, pornește telefoanele lipite pe capacele oalelor sub presiune, scoate o pereche de căști de protecție folosite în poligoanele de tir și închide la loc rucsacul. În buzunarul drept al gecii are un pistol semiautomat Beretta 92, pe care-l găsisse în magazia pentru unelte a străunchiului său. În stângul, un telefon mobil cu trei numere de telefon scrise pe spate.

Intri tacticos, ascunzi rucsacul, ieși tacticos. Iei mașina și te îndrepti spre nord, aștepti până se închide biblioteca, formezi primele două numere. Aștepti să sune de cinci ori. Bum.

16:55.

Un plug hârșăie prin intersecție, cu luminile aprinse. Trece o camionetă gri, pe ușa căreia scrie King Construction. La fereastra de la primul etaj al bibliotecii strălucește semnul DESCHIS. Probabil că Marian a plecat cu treburile; n-o să lipsească mult.

Haide. Coboară din mașină.

16:56.

Fiecare cristal care lovește parbrizul face un zgomot abia audibil, dar care pare să-i pătrundă până la rădăcinile molarilor. Pic pic pic pic pic pic pic pic. Bufnițele au trei pleoape. Ochii lor nu sunt sferici, ci niște tuburi alungite. Sunt solitare.

Își acoperă urechile cu căștile de protecție. Își trage gluga pe cap. Pune o mână pe clanță.

16:57.

Un războinic cu adevărat implicat devine suprauman.

Coboară din mașină.

Zeno

Christopher aranjează pe scenă pietre funerare de polistiren și potrivește dulăpiorul pentru microunde transformat în sarcofag în așa fel încât publicul să poată citi epitaful: *Eton: a trăit optzeci de ani ca om, un an ca măgar, un an ca biban de mare, un an ca cioară.* Rachel ia făclia de plastic, Olivia iese din spațiile rafturilor bibliotecii cu o cunună de lauri peste casca de latex, iar Alex râde.

Zeno bate o dată din palme.

— La repetiția cu costume jucăm ca și cum ar fi de-adevăratelea, ați uitat? Mâine seară poate că în public o să strănute bunica sau o să plângă un bebe, poate că unul dintre voi o să uite o replică, dar orice s-ar întâmpla, povestea merge mai departe, bine?